

Sygn. akt I ACa 592/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Górczanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Zbigniew Ducki SSA Marek Boniecki
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa E. B. (1)

przeciwko E. K. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 13 stycznia 2016 r. sygn. akt I C 1621/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i II w ten sposób, że nadaje im treść:

„I. oddala powództwo;

II. odstępuje od obciążania powoda kosztami procesu na rzecz pozwanej.”;

2. odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanej;

3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokat K. S. kwotę 6.642 zł (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa złote), w tym 1.242 zł podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Marek Boniecki SSA Barbara Górczanowska SSA Zbigniew Ducki

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 października 2016 r.

Powód E. B. (1) domagał się uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 12 lipca 2011, dokonanej w kancelarii notarialnej przed notariuszem E. K. (2) (numer rep (...)), mocą której W. B. (1) sprzedał pozwanej E. K. (1) należącą do W. B. (1) nieruchomość położoną w K. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy (...)Wydział IV Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), w celu zaspokojenia jego wierzytelności, wynikającej z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 27 czerwca 1994 r. I Ns 697/89/P.

Pozwana E. K. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości, zaprzeczając podanym przez powoda faktom oraz temu, by posiadała jakąkolwiek wiedzę o zadłużeniu W. B. (1) względem powoda.

Wyrokiem z dnia 13 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny uznał umowę o sprzedaży nieruchomości z dnia 12 lipca 2011 r. zawartą w formie aktu notarialnego pomiędzy W. B. (1), a pozwaną E. K. (1) przed notariuszem E. K. (2) (Nr Rep. (...)), którą W. B. (1) sprzedał pozwanej nieruchomości położoną w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w K. - (...) IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę o numerze (...), za bezskuteczną wobec powoda E. B. (1) w celu zaspokojenia jego wierzytelności, wynikającej z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 27 czerwca 1994 r. I Ns 697/89/P; zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5.617,00 tytułem zwrotu kosztów postępowania; przyznał od skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Krakowie na rzecz adwokat K. S. kwotę 4428 zł, tytułem kosztów zastępstwa procesowego udzielonego E. K. (1) z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, że przed Sądem Rejonowym (...)w K. toczyło się postępowanie z wniosku E. B. (2) przy udziale E. B. (1), W. B. (2) i L. W. o dział spadku. Postanowieniem z dnia 27 czerwca 1994 (sygn. akt I Ns 697/89/P) zasądzono od E. B. (2) tytułem spłat na rzecz: powoda kwotę 334.891.926 zł (sprzed denominacji polskiego złotego, obecnie 33.489,19 zł), na rzecz W. B. (2) kwotę 59.080.686 zł (sprzed denominacji polskiego złotego, obecnie 5.908,07 zł) oraz na rzecz L. W. kwotę 59.080.686 zł (sprzed denominacji polskiego złotego, obecnie 5.908,07 zł). Orzeczeniem tym E. B. (2) przyznano na wyłączną własność w całości działkę położoną w K. oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni łącznej 695m². Działka ta była zabudowana domem rodzinnym rodziny B.. Wnioskiem z dnia 25 czerwca 2004 r. E. B. (1), W. B. (2) i L. W. wniesli o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko E. B. (2). Komornik Sądowy Rewiru (...) przy Sądzie Rejonowym (...)w K. w sprawie XKM 1999/04 zaświadczył, że na dzień 31 sierpnia 2004 r. należność wobec E. B. (1) wynosiła 33.480,19 zł oraz odsetki w wysokości 94.602,94 zł plus dalsze odsetki w kwocie 11,21 za każdy dzień aż do dnia zapłaty, wobec W. B. (2): 5.908,07 zł oraz odsetki 16.694,08 zł plus dalsze odsetki w kwocie 11,21 za każdy dzień aż do dnia zapłaty oraz wobec L. W. 5.908,07 zł wraz z odsetkami 16.694,08 zł plus dalsze odsetki w kwocie 11,21 za każdy dzień aż do dnia zapłaty Postępowanie egzekucyjne o sygn. X KM 1999/04 zostało umorzone. E. B. (2) zmarła 31 sierpnia 2004 r. Postanowieniem Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 15 grudnia 2004 (INs 1594/04/P) orzeczono, że całość spadku po zmarłej nabył wprost na mocy dziedziczenia ustawowego syn W. B. (1). W dniu 13 lutego 2009 r. zmarła L. W.. Prawomocnym postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2009 r. Sąd Rejonowy (...)w K. stwierdził, że całość spadku po zmarłej nabyli wprost na podstawie ustawy mąż Z. W. oraz córka K. Ł.. Umową darowizny z dnia 13 lutego 2010 r. sporządzoną w kancelarii notarialnej w K. przed notariuszem A. R. (Rep. (...))nr (...) W. B. (2), Z. W. oraz K. Ł., nieodpłatnie przenieśli na rzecz powoda E. B. (1) przysługujące im wobec W. B. (1) wierzytelności w łącznej wysokości opiewającej na kwotę 11 816,14 zł (kwota wyrażona w złotym polskim po denominacji). Prawomocnym postanowieniem z dnia 13 lipca 2011 r. Sąd Rejonowy (...)w K. (sygn. I Co 5668/11/P) nadał klauzulę wykonalności dla punktu 5 postanowienia Sądu Rejonowego (...) (sygn. INs 697/89/P) przeciwko W. B. (1) w zakresie obejmującym obowiązek dokonania spłaty na rzecz E. B. (1), a to z uwagi na przejście rzeczzonego obowiązku z dotychczasowego dłużnika E. B. (2) na W. B. (1). Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 07 grudnia 2011 w związku z przejściem obowiązku spłaty z dotychczasowego dłużnika nadana została na wniosek E. B. (1) klauzula wykonalności punktowi 5 postanowienia Sądu Rejonowego (...) (sygn. I Ns 697/89/P) przeciwko W. B. (1) w zakresie dotyczącym spłat od E. B. (2) na rzecz dotychczasowych wierzycieli W. B. (2), L. W. (oraz jej następców).

Sąd Okręgowy następnie ustalił, że W. B. (1) poznał E. K. (1) poprzez ogłoszenie matrymonialne, jakie ta zamieściła w prasie. Pozwana E. K. (1) wraz z córką S. zamieszkała w domu W. B. (1) w 2008 r. Pozwana E. K. (1) zamieszkała

na piętrze domu, zaś na parterze mieszkał W. B. (1) wraz z ówczesną żoną. Po rozwodzie W. B. (1), pozwana zamieszkała z nim na parterze. Na piętrze domu zamieszkał wówczas syn pozwanej M. P.. W. B. (1) i pozwana E. K. (1) zawarli w dniu 7 marca 2008 r. umowę najmu lokalu przy ul. (...). Przyczyną zawarcia umowy najmu chęć uzyskania dofinansowania z MOPS. Pozwana nigdy faktycznie nie uiszczała czynszu za najem. Pozwana i W. B. (1) pozostawali w nieformalnym związku i prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Początkowo W. B. (1) pracował jako tapicer, a pozwana utrzymywała się z alimentów i pomocy MOPS. Ponadto pozwana uprawiała truskawki jednak zysk z tego tytułu był niewielki i wynosił około 60 zł dziennie przez okres dwóch miesięcy. W. B. (1) posiadał zadłużenie alimentacyjne. Umową z dnia 12 lipca 2011 r. zawartą w formie aktu notarialnego (Rep.(...) nr (...)) W. B. (1) sprzedał pozwanej nieruchomości położoną w K. dzielnica P. składającą się z działki nr (...) o pow. 693m², dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy (...w K., Wydział IV Ksiąg Wieczystych za cenę 140.000zł. W dacie sprzedaży w księdze wieczystej wpisane było ostrzeżenie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości zgodnie z tytułem wykonawczym Sądu Rejonowego w K. z dnia 27 czerwca 1994 r. I Ns 697/89/P na rzecz E. B. (1) oraz W. B. (2) i L. W. – bezprzedmiotowe w związku z okazanym do aktu postanowieniem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym(...)w K. z dnia 5 listopada 2010 r. Strona sprzedająca potwierdziła odbiór całej ceny sprzedaży. Pozwana E. K. (1) nie zapłaciła całej ceny za nieruchomość. Sąd Okręgowy ustalił, że W. B. (1) wraz z pozwaną pozostawali w latach 2007-2012 w związku konkubenckim. W. B. (1) przebywał w zakładzie karnych w okresie 27 listopada 2009 r. do 16 lutego 2010 r. W tym czasie pozwana odwiedziła go osiem razy. Podczas jednych odwiedzin w dniu 29 listopada 2009 r. towarzyszyła jej także córka S. K., a podczas odwiedzin w dniu 7 stycznia 2010 r. matka D. O.. Pozwana napisała także do niego miłosny list, w którym przekonuje o swoim uczuciu i chęci kontynuowania związku po opuszczeniu przez W. B. (1) aresztu. Pozwana korzystała z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w P. oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w K.. W dokumentach składanych do urzędów, wzywana była do podania dochodów konkubenta W. B. (1). Pozwana oraz jej rodzina korzystała od października 2008 r. do czerwca 2012 r. z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w K. w postaci: zasiłków okresowych, zasiłków celowych z przeznaczeniem na zakup żywności, zasiłków celowych specjalnych z przeznaczeniem na zakup żywności, świadczeń w postaci gorącego posiłku w szkole dla S. K., zasiłku celowego na uregulowanie opłat za energię, zasiłków celowych na zakup opału, obuwia, środków czystości, zakup odzieży. Matka pozwanej D. O. oświadczyła przed pracownikiem socjalnym w dniu 27 kwietnia 2011 r., że z uwagi na brak środków i wysokie koszty utrzymania mieszkania nie jest w stanie pomagać córce finansowo ani w żaden inny sposób. Postępowanie o przyznanie świadczeń zostało umorzono w maju 2012 r. wobec oświadczenia pozwanej, że wyjeżdża do pracy w celu podjęcia pracy. Pozwana korzystała także ze świadczenia z funduszu alimentacyjnego na córkę S., które przyznano na okres od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. Pozwana wyjeżdżała zagranicę do pracy w miesiącach letnich w 2012 i 2013 r. Pracowała przy zbiorze truskawek. Na jednym wyjeździe była razem z synem koleżanki E. G., który zarobił podczas tego wyjazdu 1.800 zł. Pozwana kupowała w sklepie artykuły spożywcze „na zeszyt” i nie oddała długu. Pozwana mówiła koleżance, że nie zapłaciła za kupiony od W. B. (1) dom. Powiedziała też, że W. B. (1) sprzedając dom, „chciał uciec przed Komornikiem”. W. B. (1) sprzedając nieruchomość swojej konkubinie liczył, że w dalszym ciągu będą oni wspólnie w niej zamieszkiwać. Takie deklaracje składała również E. K. (1). W. B. (1) jest osobą bezrobotną, bez stałego źródła dochodu. Nadto od 2007 r. korzystał z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, uzyskując świadczenia w postaci: zasiłku celowego na zakup żywności, na zakup opału, zasiłku okresowego, świadczenie w postaci gorącego posiłku. Oświadczył pracownikowi socjalnemu, że nie jest w stanie podjąć pracy z uwagi na problemy zdrowotne. Na koszty notarialne zaciągnął kredyt. Aktualnie W. B. (1) i pozwana pozostają w konflikcie. Toczą się między nimi sprawy sądowe. Pozwana składała także doniesienia o popełnieniu przestępstwa na jej osobie oraz na mieniu przez W. B. (1).

Powyższy stan faktyczny doprowadził Sąd pierwszej instancji do stwierdzenia, że powództwo jest uzasadnione i zasługuje na uwzględnienie. Sąd odwołał się do przesłanek z art. 527 § 1 k.c., zgodnie z którym, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, przy czym zgodnie z § 2 tego art. czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. § 3 wprowadza zaś domniemanie, że osoba trzecia wiedziała, iż dłużnik działał

ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, jeśli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku. Sąd stwierdził, że powód wykazał wierzytelność, jaką posiada w stosunku do W. B. (1), stwierdzoną prawomocnym orzeczeniem Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 27 czerwca 1994 r. wydanego w sprawie I Ns 697/89/P. Prawomocnym postanowieniem z dnia 13 lipca 2011 r. Wierzytelność ta nie została zaspokojona. Nieruchomość objęta kwestionowana umową sprzedaży stanowiła jedyny cenny składnik majątku W. B. (1). Nie ulegało również wątpliwości Sądu, że na mocy tejże umowy pozwana stała się właścicielem całej nieruchomości. Zatem pozwana uzyskała wymierną korzyść majątkową. Poprzez w/w umowę W. B. (1) stał się niewypłacalnym, albowiem nie posiada już żadnego majątku, do którego można skierować egzekucję. Jest osobą bezrobotną, bez stałego źródła dochodu, od 2007 r. korzysta z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Z całą pewnością, ewentualna egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami k.p.c. nie przyniosłaby zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko W. B. (1), co oznacza że dłużnik jest niewypłacalny.

Sąd Okręgowy wskazał, że z uwagi natomiast na treść art. 527 § 3 k.c. zbędnym jest ustalanie czy pozwana w chwili zawierania umowy o sprzedaży wiedziała o tym, że W. B. (1) działa z pokrzywdzeniem wierzycieli, albowiem była w okresie zawierania umowy osobą bliską dłużnikowi – pozostawali w związku konkubenckim. Pojęcie „bliskiego stosunku” użyte w § 3 art. 527 k.c., oznacza nie tyle powiązania rodzinne, co faktyczne więzy uczuciowe, przyjaźń, wdzięczność itp.; ogólnie - faktyczną bliskość pozwalającą przyjąć, że osoba trzecia mogła znać sytuację majątkową dłużnika i cel jego działań. Pojęcie to obejmuje zatem nie tylko „osoby bliskie”, czyli pozostające z dłużnikiem w stosunkach rodzinnych lub podobnych o charakterze osobistym, takich jak narzeczeństwo, konkubinaty (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 lutego 2013 r. I ACa 870/12, LEX nr 1292644). Mając na uwadze ogół okoliczności, Sąd nie miał wątpliwości, że W. B. (1) i E. K. (1) byli osobami bliskimi.

Mając na uwadze powyższe, wobec spełnienia przesłanek z art. 527 k.c., orzeczono jak w punkcie I sentencji. O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie II sentencji na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., tj. zgodnie z zasadą odpowiedzialności stron za wynik procesu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła pozwana E. K. (1), która zaskarżyła go w części obejmującej: w całości pkt. I i w całości pkt. II sentencji oraz wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w całości. Ponadto, na podstawie art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c., pozwana wносиła o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z następujących dokumentów: wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie, I Wydział Cywilny, zapadłego w dniu 22 lipca 2015 r. w sprawie o stwierdzenie pozornego oświadczenia woli, sygn. akt: I C 2230/13, wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I Wydział Cywilny, zapadłego w dniu 4 marca 2016 r. w sprawie o stwierdzenie pozornego oświadczenia woli, sygn. akt: I ACa 1694/15, oba dokumenty na okoliczność ustalenia, że umowa sprzedaży nieruchomości zawarta przez pozwaną z W. B. (1), sporządzona w dniu 12 lipca 2011 r., w formie aktu notarialnego (Rep. (...)) jest bezwzględnie nieważna.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwana zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego art. 527 §1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i art. 83 § 1 zd. 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie a w konsekwencji uznanie, że umowa sprzedaży nieruchomości z dnia 12 lipca 2011 r. zawarta w formie aktu notarialnego pomiędzy W. B. (1) a pozwaną E. K. (1) przed notariuszem E. K. (2) (Rep. (...)) jest bezskuteczna wobec powoda E. B. (1) w celu zaspokojenia jego wierzytelności wynikającej z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 27 czerwca 1994 r., sygn. akt: I Ns 697/89/P, podczas gdy przedmiotowa umowa jest nieważna, co uniemożliwia uznanie jej za bezskuteczną, gdyż sankcja nieważności bezwzględnej niejako wyprzedza i zarazem konsumuje sankcję względnej bezskuteczności, przewidzianą w art. 527 § 1 k.c.;

2. naruszenie prawa materialnego art. 527 § 3 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że pozwana E. K. (1) pozostawała w bliskim stosunku z W. B. (1) w rozumieniu tego przepisu, a w konsekwencji oparcie się na domniemaniu prawnym istnienia bliskiego stosunku ustanowionym w tym przepisie, zwalniającym powoda E. B. (1) z ciężaru udowodnienia subiektywnej przesłanki skargi pauliańskiej odnoszącej się do wiedzy pozwanej E. K. (1) o

świadomości dłużnika W. B. (1), co do tego, że zawarta przez niego umowa sprzedaży nieruchomości z dnia 12 lipca 2011 r. (Rep. (...)) została zdziałana ze świadomością pokrzywdzenia powoda E. B. (1);

3. naruszenie prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c. , które miało wpływ na wynik sprawy, przez niewłaściwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonanie na tej podstawie niewłaściwych i błędnych ustaleń, a w konsekwencji przyjęcie, że:

a) na mocy umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 12 lipca 2011 r. zawartej w formie aktu notarialnego pomiędzy W. B. (1) a pozwaną E. K. (1) przed notariuszem E. K. (2) (Rep. (...)) pozwana stała się właścicielem całej nieruchomości stanowiącej przedmiot tej umowy, podczas gdy umowa ta była bezwzględnie nieważna, jako zawarta dla pozorów, sąd nie doszło do skutecznego przeniesienia własności nieruchomości objętej tą umową,

b) pozwana E. K. (1) i W. B. (1) w latach 2007-2012 pozostawali w konkubinacie oraz że pozwana prowadziła z W. B. (1) gospodarstwo domowe i łączył ich stosunek bliskości, który był wystarczający do przyjęcia domniemania wiedzy o istnieniu zadłużenia W. B. (1) względem powoda E. B. (1) i jego stanu majątkowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej jest uzasadniona albowiem zawiera argumenty, które nie sposób pominąć.

Na wstępie należy wskazać, że nie było kwestionowane przez powoda, iż wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie, I Wydział Cywilny, zapadłego w dniu 22 lipca 2015 r., sygn. akt: I C 2230/13 oraz wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I Wydział Cywilny, zapadłego w dniu 4 marca 2016 r., sygn. akt: I ACa 1694/15, ustalono, że umowa sprzedaży nieruchomości zawarta przez pozwaną z W. B. (1), sporządzona w dniu 12 lipca 2011 r. w formie aktu notarialnego (Rep. (...)) jest bezwzględnie nieważna jako zawarta dla pozorów. Okoliczności tej Sąd Apelacyjny nie mógł pominąć zważywszy, że stosownie do art. 316 § 1 k.p.c. Sąd ocenia sprawę, mając na uwadze stan sprawy, czyli istniejące okoliczności faktyczne i stan prawny obowiązujący na dzień zamknięcia rozprawy (zasada aktualności orzeczenia sądowego). Podkreślenia wymaga, że w obowiązującym systemie apelacyjnym zasada aktualności orzeczenia sądowego ma zastosowanie do sądów obu instancji, gdyż instancja odwoławcza jest tu przede wszystkim sądem merytorycznym, a nie tylko kontrolnym (wyrok SN z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05, LEX nr 192012).

Zasadnicze znaczenie w niniejszej sprawie uzyskała zatem kwestia wzajemnej relacji między sankcją bezwzględnej nieważności umowy a art. 527 k.c. i nast., która była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Podzielić należy pogląd, zgodnie z którym sankcja nieważności bezwzględnej wyprzedza i zarazem pochłania sankcję względną bezskuteczności, przewidzianą w art. 527 § 1 k.c. (por. wyrok SN z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 530/06, Lex nr 315395; wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2011 r., II CSK 3/11, lex nr 1043997). Skutkiem wyroku uwzględniającego powództwo opartego na art. 527 k.c. jest to, że wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużnika została uznana za bezskuteczną, może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły (art. 532 k.c.). Jeżeli jednak kwestionowana czynność prawna jest bezwzględnie nieważna, to nieruchomość będąca przedmiotem tej czynności nadal pozostaje w majątku dłużnika i wierzyciel może się zaspokoić z tej nieruchomości bez potrzeby kierowania skargi paulińskiej przeciwko osobie trzeciej, do majątku której ta nieruchomość nie weszła. Tym samym przesłanki do uwzględnienia skargi paulińskiej, o których mowa w art. 527 k.c. nie występują, co prowadzić musi do oddalenia powództwa.

Wbrew stanowisku powoda brak jest podstaw do umorzenia postępowania. Artykuł 355 k.p.c. przewiduje umorzenie postępowania, jeżeli wydanie wyroku „stało się zbędne lub niedopuszczalne”. Nie budzi wątpliwości, że chodzi o przypadki, w których przyczyna ta nie istniała w dacie wytoczenia powództwa, lecz zaistniała dopiero po tej chwili, czyli jest następcza. Wydanie wyroku staje się „zbędne”, jeżeli zgłoszone przez powoda roszczenie uzyskało już ochronę prawną, o której udzielenie wnosił powód, a więc jeżeli został już zrealizowany cel, dla którego wytoczono powództwo, np. zawarcie przez strony ugody sądowej a także dobrowolne i bezwarunkowe zaspokojenie dochodzonego roszczenia

przez pozwanego, lecz i wtedy, według przeważającego poglądu, sąd oddala powództwo, jeżeli powód nie cofnął pozwu mimo uzyskania zapłaty od pozwanego. Jakikolwiek zdarzenie, do którego dochodzi poza procesem, choćby zawarcie ugody pozasądowej bez cofnięcia pozwu, prowadzi do konieczności rozstrzygnięcia przez Sąd sprawy wyrokiem (np. SN w uchwale z dnia 26 lutego 2014 r., III CZP 119/13, OSNC 2015, nr 1, poz. 1). Nieważność umowy, do której skierowana została skarga paulińska, stwierdzona wyrokiem sądu w innej sprawie i między innymi stronami (nawet nie na skutek zarzutu) nie oznacza, że powód zrealizował cel, dla którego wytoczył powództwo. Celem tym bowiem było uznanie przedmiotowej umowy za bezskuteczną względem niego, a takiego celu nie jest w stanie uzyskać w niniejszym postępowaniu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok jak w sentencji, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania za obie instancje Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. stosując zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Nie ulega bowiem wątpliwości, że powód w celu uzyskania zaspokojenia swojej wierzytelności względem W. B. (1) miał podstawy do wystąpienia ze skargą paulińską przeciwko pozwanej, jako stronie kwestionowanej umowy, co potwierdza stwierdzony wymienionym wyżej wyrokiem fakt zawarcia tej umowy dla pozorów, co prowadzi do jej bezwzględnej nieważności. Wyrok ten stał się prawomocny już po wydaniu zaskarżonego obecnie wyroku Sądu Okręgowego, zatem powód, nie mając w dodatku wiedzy o tamtym procesie między W. B. (1) a pozwaną E. K. (1), nie miał możliwości wcześniejszego wycofania się ze zgłoszonego roszczenia w celu uniknięcia kosztów.

W punkcie 3 wyroku, przyznano wynagrodzenie pełnomocnikowi pozwanej z urzędu, na podstawie § 2 pkt 6) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015 r. poz. 1801).

SSA Marek Boniecki	SSA Barbara Górczanowska	SSA Zbigniew Ducki
--------------------	--------------------------	--------------------